

ספרי' – אוצר החסידים – ליובאוויטש

התוועדות

כבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

ש"פ במדבר, ד' סיון, ה'תשל"ד

יוצא-לאור לש"פ במדבר, ד' סיון, ה'תשפ"א

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים”

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים ואחת לבריאה

ה' תהא שנת פלאות אראנו

שנת המאה ועשרים להולדת כ"ק אדמו"ר זי"ע

פתח דבר

לקראת ש"פ במדבר, ד' סיון הבעל"ט, הננו מוציאים לאור התוועדות ש"פ במדבר, ד' סיון ה'תשל"ד, הנחה בלתי מוגה.

*

בתור הוספה — מכתב (תדפיס מכרכי אגרות-קודש שמכינים עתה לדפוס).

*

ויה"ר שנזכה תיכף ומיד ממש לקיום היעוד "הקיצו ורננו גו'", ומלכנו נשיאנו בראשם, וישמיענו נפלאות מתורתו, "תורה חדשה מאתי תצא".

ועד הנחות בלה"ק

נר"ח סיון, חודש השלישי, ה'תשפ"א (ה'י' תהא שנת פלאות אראנו),
שנת המאה ועשרים להולדת כ"ק אדמו"ר זי"ע,
ברוקלין, נ"י.

©

Published and Copyright 2021 by
LAHAK HANOCHOS INC.

788 Eastern Parkway Suite #408 | Brooklyn, New York 11213

Tel. (718) 604-2610

info@lahak.org • <http://www.lahak.org>

The Kehot Logo is a registered trademark of Merkos L'inyonei Chinuch.

5781 • 2021

Printed in the United States of America

נדפס באדיבות דפוס

The PrintHouse

538 Johnson Ave. Brooklyn N.Y. 11237

(718) 628-6700

נסדר והוכן לדפוס

על ידי חיים שאול בן חנה

בדפוס „ועד הנחות בלה"ק"

(718) 604-2610

נדפס בסיוע ולזכות יצחק בן לאה וזוגתו רבקה ויקה בת רחל ומשפחתם שיחיו

בס"ד. שיחת ש"פ במדבר, ד' סיון, ה'תשל"ד.

בלתי מוגה

א. התחלת הפרשה היא: "וידבר גו' במדבר גו'", ועל שם זה נקראת הפרשה כולה — והספר כולו — בשם "במדבר".

ונוסף על טעם קריאת הפרשה (והספר) בשם "במדבר" בפשטות ("אין מקרא יוצא מידי פשוטו"¹), בגלל שתיבת "במדבר" נאמרה בהתחלת הפרשה — בודאי יש בזה גם הוראה בעבודת האדם לקונו, במכ"ש מתורת הבעש"ט הידועה² שיש הוראה בעבודת ה' מכל דבר שיהודי רואה או שומע, אפילו בעניני העולם, ועאכו"כ מענין של תורה, כבנדו"ד, קריאת שם הפרשה כפי שנקבע במנהג ישראל ש"תורה הוא"³. וע"פ הסימן המובא בטור⁴ (ע"פ תקנת הגאונים) שלעולם קורין פרשת במדבר קודם עצרת, זמן מ"ת [אלא שלפעמים (וכן בקביעות שנה זו) קורין גם פ' נשא לפני מ"ת, אבל ברוב השנים קורין פ' נשא לאחר מ"ת], הרי מובן, שההוראה משם הפרשה "במדבר" צריכה להיות בקשר לענין של מ"ת.

ובהקדמה⁵ — שמצינו כמה טעמים ורמזים כו' בנוגע לשם "במדבר" ושייכותו לתורה שניתנה במדבר, אבל כיון שמדובר אודות ענין ששייך למ"ת, שנוגע לכל אחד מישראל שאליו ניתנה התורה, מ"ראשיכם שבטיכם" עד "חוטב עציך" ו"שואב מימין"⁶, הרי מובן שההוראה צריכה להיות באופן הכי פשוט המובן בפשטות גם לאנשים פשוטים; ובאופן שנוגע בכל מקום ובכל זמן ועד בכל רגע, שהרי ההוראה היא בעבודת ה', שלהיותה תכלית בריאת האדם — "אני נבראתי לשמש את קוני"⁷ — הרי זה ענין שנוגע בכל רגע בחייו, באופן שלא שייך בו הפסק כו'.

ב. ויש לבאר השייכות של "במדבר" עם מ"ת — דלכאורה הרי

הם ענינים הפכיים:

-
1) שבת סג, א. וש"נ.	סתצ"ד סט"ז. ועוד.
2) ראה כש"ט בהוספות סרכ"ג ואילך.	4) אור"ח סתכ"ח.
וש"נ (נעתק ב"היום יום" ט אייר).	5) ראה גם שיחת ש"פ במדבר, ב' סיון
3) ראה תוד"ה נפסל — מנחות כ, ב.	דאשתקד ס"ב ואילך (תו"מ חע"ב ע' 240
מהרי"ל — הובא ברמ"א יו"ד ששע"ו ס"ד.	ואילך). וש"נ.
מנהגים ישנים מדורא ע' 153. שו"ע אדה"ז	6) לשון הכתוב — ר"פ נצבים.
אור"ח סוסק"פ. סתל"ב סיא. סתנ"ב ס"ד.	7) משנה וברייתא — קידושין בסופה.

מ"ת — הו"ע הכי נעלה, שהרי התורה היא תורתו של הקב"ה, ומכל סדר ההשתלשלות הרי היא "חמודה גנוזה שגנוזה לך"⁸, ועד שעלי' נאמר "ואהי' גו' שעשועים גו' לפניו", שפועל אצלו תענוג, שהו"ע היותר נעלה — כמו באדם, שישנם דברים המוכרחים כמו לחם, וישנם דברים שאינם מוכרחים אלא הם לשם תענוג (כידוע בפי' הברכה "בורא נפשות רבות וחסרונן על כל מה שבראת להחיות כו"¹⁰), ודוגמתו למעלה, שישנה בחי' התורה כפי שנקראת "לחם", כמ"ש¹¹ "לכו לחמו בלחמי" (לא רק בנוגע לאדם הלומד תורה, אלא כביכול גם בנוגע להקב"ה — "לחמי"), וישנה בחי' התורה כפי שקשורה עם ענין התענוג, כך, שזוהי דרגא היותר נעלית באלקות.

ואילו "מדבר" — הו"ע הכי ירוד כו', שבארץ גופא אין זה "ארץ ממנה יצא לחם"¹² [ועד"ז ימים ונהרות שבהם ישנם דגים כו'], אלא "ארץ לא זרועה"¹³, ועד שאינה ראוי' למושב אדם — "ארץ גו' לא ישב אדם שם"¹⁴, וגם לא בעלי-חיים, כי אם בעלי חיים מזיקים — "נחש שרף ועקרב"¹⁵, כך, שזוהו מקום שלכאורה אין בו תועלת כלל, אלא אדרבה, ענין של היזק כו'.

וכיון שכן, אינו מובן מהי השייכות של במדבר למ"ת — בה בשעה שהם שני ענינים הפכיים שהם בסתירה זל"ז?!

ג. והביאור בזה:

הכוונה בנתינת התורה במדבר דוקא — להורות שענינה של התורה לפעול במקום הכי תחתון, שע"ז נשלמת הכוונה העליונה להיות לו ית' דירה בתחתונים¹⁶.

כלומר: אילו ניתנה התורה ב"ארץ נושבת"¹⁷, הי' מקום לומר שרק שם יכולה להיות פעולת התורה, אבל לא במדבר; ולכן ניתנה התורה במדבר דוקא, להורות שהתורה צריכה ויכולה לפעול גם במדבר, ומזה מובן במכ"ש בנוגע לפעולת התורה בארץ נושבת, ועד — בכל העולם כולו. וזוהי התועלת שבשבילה נברא המדבר מלכתחילה — שהרי "כל

13 (ירמי' ב, ב.

14 שם, ו.

15 עקב ח, טו.

16 ראה תנחומא בחוקתי ג. נשא טז.

17 ב"ר ספ"ג. במדבר פ"ג, ו. תניא רפל"ו. ובכ"מ.

17 בשלח טז, לה.

8 שבת פח, ב.

9 משלי ח, ל.

10 ראה שו"ע אדה"ז או"ח סר"ז ס"ב.

וש"נ.

11 משלי ט, ה. וראה ברכות נו, סע"א.

ועוד.

12 איוב כח, ה.

מה שברא הקב"ה בעולמו לא ברא דבר אחד לבטלה¹⁸, וכמובן בפשטות שאפילו בן אדם, גם אם אינו חכם גדול, לא יעשה דבר שאין בו תועלת כלל, ועאכור"כ בנוגע להקב"ה — כדי שגם בו תפעל התורה ענין הדירה בתחתונים.

ומה גם שכדי לפעול במקום ירוד ביותר כמו מדבר, צ"ל פעולת התורה בתוקף גדול יותר, כמשל האש — והרי ידוע שהתורה נמשלה לאש, כמ"ש¹⁹ "הלא כה דברי כאש" — שאחת מתכונותיו היא לפעול ביטול וכליון בדבר שבו נאחז, שעיקר התוקף והרעש ("שטורעם") של האש ניכר בדבר חומרי וגס יותר, שאז צריכה האש להלחם בו כדי לשרפו ולכלותו, משא"כ בדבר שאינו חומרי וגס, שנכלה בקלות ובמהירות כו'; וזוהי המעלה שבענין החומריות, שדוקא בו ניכר תוקף האש כו'.

ד. ומזה מובן גם הלימוד וההוראה בעבודת האדם:

לכאורה נשאלת השאלה בנוגע לכללות הענין דמ"ת — איך יתכן שהקב"ה "נתן לנו את תורתו"? והגע עצמך:

התורה היא תורתו של הקב"ה, היינו, שגם ביחס להקב"ה בעצמו ה"ה תורה מלשון הוראה²⁰, שמורה להקב"ה כביכול איך להתנהג, וכפי שמצינו שהקב"ה "אסתכל באורייתא" ועי"ז "ברא עלמא"²¹.

והרי כל אחד, גם איש פשוט, מביין עד כמה רחוק הערך אפילו של חכם גדול ביותר לגבי הקב"ה, שברא את החכם הגדול ונתן לו חכמה, ובלשון הידוע: "יהיב חוכמתא לחכימין"²², ולא רק לחכם אחד, אלא לריבוי חכמים, שהרי בכל דור ישנם ריבוי חכמים, ועד למספר ח"י אלף²³, וכולם אינם בערך כלל לגבי הקב"ה, ולכן נקראים בשם "תלמידי חכמים", "תלמיד ותיק"; ועאכור"כ שהוא, האיש הפשוט, אינו בערך כלל.

ואעפ"כ, ירד הקב"ה על הר סיני²⁴ — עם כל הרעש ("שטורעם") המסופר בפשטות הכתובים — ונתן את תורתו לכל אחד מישראל, גם לעם הארץ שלא ידע מאי קאמר, שגם הוא מברך ברכת התורה בכרכות השחר, וכן כשעולה לתורה²⁵, ואומר: "ונתן לנו את תורתו", "נתן" דייקא, לא באופן של הלוואה או שאלה ושכירות, אלא באופן של נתינה גמורה.

18 שבת עז, ב.

19 ירמי' כג, כט. וראה תענית ז, א. ועוד.

20 ראה רד"ק לתהלים יט, ת. גו"א ר"פ

בראשית (בשם הרד"ק). זח"ג נג, ב.

21 זח"ב קסא, ריש ע"ב.

22 דניאל ב, כא.

23 ראה סוכה מה, ב.

24 יתרו יט, כ.

25 ראה הל' ת"ת לאדה"ז פ"ב הי"ב.

וש"נ.

ולכאורה איך יכול להיות דבר פלא כזה?!

והמענה על זה — שיתירה מזה מצינו, שהקב"ה בחר ליתן את התורה במדבר דוקא, מקום היותר תחתון כו', כנ"ל בארוכה, וכיון שכן, נופלים כל השאלות איך יתכן שהקב"ה נותן לו את התורה — שהרי בודאי אינו גרוע יותר מהמדבר!... וכיון שאפילו במדבר ניתנת ופועלת התורה, הרי מזה מובן במכ"ש וק"ו בנוגע לנתינת התורה ופועלתה בכל אחד מישראל!

ה. עפ"ז יובן גם מ"ש בנוגע למ"ת "ויחן שם ישראל נגד ההר"²⁶, ופירש רש"י "כאיש אחד בלב אחד":

בנוגע ללימוד התורה יש ריבוי חילוקי מדרגות בין בניי — החל ממה רבינו ש"קיבל תורה מסיני ומסרה ליהושע ויהושע לזקנים וכו"²⁷, וכפי שמצינו ב"סדר המשנה": "משה הי' לומד מפי הגבורה, נכנס אהרן שנה לו משה פרקו .. נכנסו בניו .. נכנסו זקנים .. (ועד ש)נכנסו כל העם כו"²⁸.

[ולהעיר²⁹, שב"סדר המשנה" לא נזכר שמה למד עם יהושע בפ"ע, ומשמעות הדברים שיהושע הי' לומד יחד עם כל בניי, כי, במשך ימי חיי משה לא הי' צורך שיהושע יהי' בפ"ע, ורק בבוא הזמן שהי' צורך ש"יפקוד ה' גו' איש על העדה גו'", "איש אשר רוח בו", "שיוכל להלוך כנגד רוחו של כל אחד ואחד"³⁰, אזי הי' צורך בענין ד"מסרה ליהושע"].
וכיון שיש ריבוי חילוקי מדרגות כו' — איך יתכן שכל ישראל יהיו "כאיש אחד בלב אחד"?!!

בשלמא אם הענין ד"כאיש אחד בלב אחד" הי' לאחר מ"ת, לא יפלא שהתורה פעלה אצלם ביטול כו'; אבל כאן מדובר לפני מ"ת, ואפילו לפני שלשת ימי הגבלה, אלא מיד בר"ח.

והביאור בזה — שעי"ז ש"ויחנו במדבר"²⁶, אזי "ויחן שם ישראל", "כאיש אחד בלב אחד", כיון שלגבי התורה נחשבים כולם כמו "מדבר", ולכן עומדים כולם בשוה.

— אין הכוונה לבטל או ליטול את מעלותיו של כל אחד, וכידוע פתגם רבותינו נשיאינו³¹ שכשם שצריך לידע חסרונות עצמו כך צריך לידע מעלות עצמו; אבל לאחרי כל המעלות וכו', צריך כל אחד לידע שלגבי התורה ה"ה בבחינת "מדבר", ואז נרגש אצלו שכל בניי הם בשוה.

(29) ראה גם תו"מ חע"א ריש ע' 287.

(30) פינחס כו, טדיח ובפרש"י.

(31) ראה סה"ש תרפ"ז ע' 114. תרפ"ח

ריש ע' 7. תש"ה ע' 42. ה"ש"ת ע' 386.

(26) שם, ב.

(27) אבות בתחלתה.

(28) עירובין נד, ב. הובא בפרש"י עה"ת

תשא לד, לב.

ואחדות זו היא ההכנה לקבלת התורה. וכמו בנוגע לתפלה, כמ"ש רבינו הזקן בסידורו [שהוא שוה לכל נפש, מהקטן שבקטנים עד לגדול שבגדולים (שמכוין אמנם כוונות ע"פ קבלה וחסידות כו', אבל גם הוא צריך להתפלל מתוך הסידור דוקא), שלכן לא הכניס בסידור עניני כוונות ששייכים ליחידי סגולה בלבד³²]: "נכון לומר קודם התפלה הריני מקבל עלי מצות עשה של ואהבת³³ לרעך כמוך"³⁴, כדי לכלול את עצמו עם כל ישראל; ועד"ז בנוגע לתורה (עם היותה מלמעלה למטה), שההכנה לזה היא ע"י אחדותם של ישראל.

ו. וכאשר הולכים לקבלת התורה מתוך הכנה זו, ברור הדבר שמצליחים בזה, ואז עושים זאת מתוך שמחה,

— והרי השמחה עצמה פועלת שיהי' נקל יותר למלא את שליחותו של הקב"ה, כמשל איש הצבא שהולך בשמחה שע"ז נקל יותר לנצח כו'³⁵ —

וכלשון הברכה של רבותינו נשיאינו: קבלת התורה בשמחה ובפנימיות.

* * *

ז. ישנו ענין נוסף בפרשת במדבר⁵ — שבה מדובר אודות מנין בני", ועד כדי כך, שהספר כולו נקרא "חומש הפקודים"³⁶, ע"ש מנין בני" שבהתחלת הספר (פרשת במדבר) ובפ' פינחס.

וע"פ האמור שפרשה זו קורין לעולם לפני מ"ת, מוכן, שגם מענין הפקודים יש הוראה בשייכות למ"ת.

והסדר בזה, שתחילה באה ההוראה מהענין ד"במדבר", שזהו שם הפרשה והספר הידוע לכל, ואח"כ באה ההוראה מענין ה"פקודים", שבשם זה נקרא הספר בבלשון חז"ל.

ח. ההוראה ממנין בני" — "פקודים" — היא בנוגע להדגשת האחדות של בני", שכולם שוים, שהרי המנין הוא באופן שכל אחד ממשים ריבוא בני" נמנה באופן שוה, ללא חילוק בין פשוט שבפשוטים לגדול שבגדולים, אם הוא משבט זה או משבט אחר, אם הוא נשיא

(33) קדושים יט, יח.

(34) ראה לקו"ש חכ"ה ע' 374. וש"נ.

(35) ראה סה"ש תש"ט ס"ע 323. וש"נ.

(36) יומא רפ"ז ובפרש"י.

אג"ק אדמו"ר מהור"צ ח"ה ע' נא (נעתק ב"היום יום" כו חשון).

(32) ראה שער הכולל בהקדמה. וראה גם

תו"מ ח"ס ריש ע' 87.

השבת, ראש המשפחה או איש פשוט; גם האיש הפשוט אינו פחות מאחד, וגם הגדול שבגדולים אינו יותר מאחד.³⁷

והסדר בזה — שתחילה באה ההוראה מהענין ד"במדבר", שמדגיש (לא כ"כ את ענין האחדות, אלא) את המעלה שבמקום תחתון כמו מדבר, שדוקא שם ניתנה התורה; ואח"כ באה ההוראה מענין הפקודים, שמדגיש את אחדותם של ישראל.

וטעם הדבר — כיון שלכל לראש צריך לפעול (על יהודי שנמצא במעמד ומצב של) במדבר, שזוהי עבודה קשה יותר מהעבודה של גדול שבגדולים בעניניו הוא, כיון שצריך לפעול עליו שלא יציית ליצה"ר כו', ויעשה מה"מדבר" שלו — "ארץ נושבת", ועד לבית מקדש וקדש הקדשים שבו היא עיקר השראת השכינה [אף שבכללות נקרא בית המקדש כולו בשם קודש הקדשים, כמשנת"ל בארוכה³⁸ בסיום של מסכת מדות בנוגע לנוסח הברכה: "ברוך שבחר באהרן ובבניו לעמוד לשרת לפני ה' בבית קדשי הקדשים"] — שענין זה נעשה ע"י לימוד התורה, כמארז"ל³⁹ "משחרב ביהמ"ק אין לו להקב"ה בעולמו אלא ד' אמות של הלכה בלבד" [כפי שמבאר רבינו הזקן בסוף חלק ראשון בתניא, שלומדים (ע"פ חלוקת שיעורי התניא ע"י כ"ק מו"ח אדמו"ר) בימי ההכנה לחג השבועות], לאחר הקדמת השקו"ט כו' עד שבאים לפסק ההלכה למעשה,

ורק לאח"כ באה ההוראה מענין ה"פקודים" שמדגישה את אחדותם של ישראל, שכולם שוים, שמכוונת גם (ובעיקר) למי שנמצא כבר בדרגא נעלית בעבודתו, ועד למדריגת צדיק (לא רק בשם המושאל⁴⁰) כו', שצריך לידע שלאחרי כל העילויים כו', הנה לגבי התורה נחשב גם הוא כמי שנמצא במעמד ומצב של מדבר, ולכן נמנה גם הוא באותו אופן שבו נמנה זה שנמצא במעמד ומצב של מדבר כפשוטו,

וכיון שכן, צריך גם הוא להוסיף בעבודתו (החל מעניני ההכנה למ"ת), ולא להיות בטוח בעצמו כו' — כמובן ממה שמצינו ביוחנן כהן גדול ש"שימש בכהונה גדולה שמונים שנה ולבסוף נעשה צדוקי"⁴¹, אע"פ שבדרך כלל, אפילו מי "שיצאו רוב שנותיו .. ולא חטא שוב אינו חוטא"⁴² (אא"כ יארע ענין שהוא היפך הטבע כו'), ועאכו"כ מי שבמשך

(40) ראה תניא פ"א.

(41) שם כט, א. וש"נ.

(42) יומא לח, סע"ב.

(37) ראה גם שיחת ש"פ במדבר הנ"ל

(שבהערה 5) ס"ה (תו"מ שם ע' 242). וש"נ.

(38)

(39) ברכות ח, א.

שמונים שנה (לא רק שבעים שנה, אלא גם "אם בגבורות שמונים שנה"⁴³) נכנס לקדש הקדשים (המקום המקודש ביותר) ביוהכ"פ (בזמן המקודש ביותר) באופן שנכנס בשלום ויצא בשלום, כך שהוא בודאי צדיק, ואעפ"כ, כיון ש"נעשה צדוקי", כפירוש החסידות⁴⁴ שמרגיש שהוא צודק (גם בנוגע לדבר שכל העולם כולו אומרים שהוא מעוות כו'), הנה מזה יכול להגיע מעמד ומצב ש"נעשה צדוקי" כפשוטו.

ט. וכללות ההוראה מכל האמור לעיל בנוגע לפועל:

יש לעסוק בכל עניני המבצעים שמדברים אודותם במשך השנה: מבצע תפילין ומבצע מזווה, מבצע תורה וספרים, וצדקה — באופן של התפשטות ללא הגבלה, עד שיגיעו לכל אחד מישראל, ללא חילוק, היינו, שלא יחשוב שכדאי לו להשתדל לפעול על יהודי שהוא גביר, דכיון שיכול לקבל ממנו תרומה עבור מוסד תורה כו', יקדים להשפיע לו ענין נעלה יותר ממה שמקבל ממנו, ואילו בנוגע ליהודי אחר עושה חשבון שאין לו מה לקבל ממנו, ובמילא לא כדאי לו להתעסק עמו; אלא יש להתעסק עם כל בני"בשוה — בהתאם להוראה שלמדים מענין הפקודים שכולם שוים.

וענין נוסף בנוגע למנין בני"ב, שעי"ז ניתוסף העילוי דדבר שבמנין אינו בטל⁴⁵, והיינו, שכאשר מספרים ליהודי שיש אצלו המעלה של דבר שבמנין, אזי עומד בתוקף מבלי להתפעל ולהתבטל מההעלם וההסתרה של העולם כו'.

וזהו גם הטעם לכך ש"צריך כל אדם שיראה עצמו .. וכן כל העולם חציו זכאי וחציו חייב .. עשה מצוה אחת הרי הכריע את עצמו ואת כל העולם כולו לכף זכות וכו'"⁴⁶, והיינו, שגם בנוגע לאיש פשוט אומרים "אל תבט אל מראהו"⁴⁷, אלא צריך להשתדל ולפעול עליו כו', כיון שתורת-אמת קובעת שיש ביכלתו ע"י מצוה אחת להכריע את עצמו ואת העולם כולו לכף זכות; ולאידך גיסא, גם גדול שבגדולים אינו יכול להסתפק בעבודתו בעצמו, ולחשוב שהעולם הוא במעמד ומצב שאין תועלת להתעסק עמו, אלא צריך שיראה את העולם כפי שהוא שקול, ולכן יכול וצריך להכריעו לכף זכות, ועוד זאת, גם אם לא איכפת לו מהעולם, צריך לדעת שכל פעולה קטנה שלו נוגעת גם למעמדו ומצבו הוא, כיון שגם הוא שקול כו'.

46 רמב"ם הל' תשובה פ"ג ה"ד.

47 שמואל-א טז, ז.

43 תהלים צ, יו"ד.

44 ראה גם תו"מ חל"ח ע' 73. וש"נ.

45 ביצה ג, ב. שו"ע יו"ד רסק"י.

וכיון שכל האמור לעיל מהוה הכנה לקבלת התורה בשמחה ובפנימיות, יש לעשות זאת בשמחה ובפנימיות, — והרי שעשיית דבר בפנימיות היא באופן שמונח בזה לגמרי ככל מציאותו (כמבואר גם בתורת שלום⁴⁸), כך, שבאותה שעה אינו שייך לענינים אחרים, כולל גם עניני קדושה — ועי"ז ממשיכים את הפנימיות והשמחה על כל השנה כולה, והשמחה פועלת פריצת גדר⁴⁹ — "נחלה בלי מצרים"⁵⁰, באופן ד"ופרצת ימה וקדמה וצפונה ונגבה"⁵¹.

* * *

י. מאמר (כעין שיחה) ד"ה וידבר גו' במדבר סיני.

* * *

יא. הביאור בפירוש רש"י על הפסוק⁵² "ושמרו את כהונתם", "קבלת דמים וזריקה והקטרה ועבודות המסורות לכהנים", — שהכרחו של רש"י לפרש "ושמרו את כהונתם" (לא כפשוטו⁵³, שמירת הכהונה עצמה, אלא) בנוגע לעבודות הכהנים, הוא, לפי שעל זה נצטוו כבר בפ' אמור, ואילו כאן נאמר⁵² "ואת אהרן ואת בניו תפקוד", "לשון פקידות ואינו לשון מניין"⁵⁴, תפקיד ומינוי חדש. ולכן מפרש רש"י שפסוק זה בא בהמשך למינוי הלויים לשמור "את משמרת בני ישראל"⁵⁵, "שכולן היו זקוקין לצרכי המקדש אלא שהלויים באים תחתיהם בשליחותם", ולכן צריך הכתוב להזהיר שהלויים לא יעשו "קבלת דמים וזריקה והקטרה" בקרבן פסח, שבפסח מצרים עשו זאת בני" בעצמם ("ולקחו⁵⁶ מן הדם" — קבלת הדם, "ונתנו גו'" — (במקום) זריקה, "צלי אש" — כעין הקטרה); ועאכו"כ שהלויים לא יעשו "עבודות המסורות (מלכתחילה) לכהנים" — הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א, ונדפס בלקו"ש חי"ח בתחלתו.

יב. בנוגע להערות אאמו"ר על הזהר — הנה על ההערה על הזהר

(48) ע' 39 ואילך. וראה גם תו"מ ח"ע ע' 146. וש"נ.
 (49) ראה סה"מ תרנ"ז ס"ע רכג ואילך. והוסיף בכת-שחוק שגם הוא לא התעכב על זה עד לשנה זו.
 (50) שבת קיח, סע"א.
 (51) ויצא כח, יד.
 (52) כ"ק אדמו"ר שליט"א אמר שזוהי שאלה פשוטה, ולפלא שלא מתעכבים על זה, והוסיף בכת-שחוק שגם הוא לא התעכב על זה עד לשנה זו.
 (53) פרש"י עה"פ.
 (54) שם, ח ובפרש"י.
 (55) פרשתנו ג, יו"ד.
 (56) בא יב, ד"ט.

שבפ' במדבר, "עאל לבי כנישתא מעטר בטוטפי"⁵⁷, שעלי' מציין אאמור"ר⁵⁸ "עיין מה שנרשם .. לעיל בפ' קדושים" — דובר כבר בשנים שעברו⁵⁹; ועתה נתעכב על הערה בזהר דפ' נשא, שיש לה שייכות למ"ש בסיום פרשתנו⁶⁰ "ושמו אותם איש איש על עבודתו ואל משאו":

על הפסוק⁶¹ "ושמו את שמי", איתא בזהר⁶²: "מהו ושמו את שמי ("ולא כתיב יאמרו או יזכרו"), אמר רבי יהודה, יתקנו, כמה דכתיב⁶³ ושמו אותם איש איש על עבודתו ואל משאו, לאתקנא בברכתהון כתרין דימינא לימינא, וכתרין דשמאלא לשמאלא וכו'" (יברכך — לימין, יאר — לשמאל, ישא — לאמצע⁶³).

ומבאר אאמור"ר⁶⁴, "שכתוב זה על מה שאהרן ובניו ישימו את הלויים על עבודתו כו', הלויים הם בחי' גבורות .. ואהרן ובניו שהם בחי' חסדים, ישימו אותם, שיתקנו אותם, הוא מה שימתקו את הגבורות דהלויים וכו'".

אך עדיין צריך להבין:

הקשר והשייכות שבין הפסוק "ושמו את שמי" לפסוק "ושמו אותם איש איש גו'" הוא לא מצד ענין מיתוק הגבורות (שאינו שייך לפסוק "ושמו את שמי"), אלא מצד הצורך שכל דבר יהי' בסדר הראוי, הן בנוגע לעבודת הלויים, איש איש על עבודתו ואל משאו", והן בנוגע לברכת כהנים, "כתרין דימינא לימינא, וכתרין דשמאלא לשמאלא וכו'".

וצריך להבין: מדוע בנוגע לברכת כהנים יכול להיות ענין הסדר ע"י הכהנים עצמם, ואילו בנוגע לעבודת הלויים לא יכול להיות ענין הסדר ע"י הלויים עצמם, אלא יש צורך שהכהנים יסדרו זאת? וכפי שיתבאר לקמן.

יג. נהוג גם לבאר משנה בפרקי אבות — בפרק השייך ליום הש"ק זה,

— כמ"ש רבינו הזקן בסידורו ש"נוהגין לומר פרקי אבות פרק

(61) נשא ו, כז.

(62) ח"ג קמו, ב.

(63) ראה אור יקר (להרמ"ק) לזהר כאן.

וראה גם זו"ח פ' נשא (ג, א) ובנצו"ז שם (קכה, א"ב). וש"נ.

(64) לקוטי לוי"צ שם ס"ע שעב.

(57) זח"ג קכ, ב.

(58) לקוטי לוי"צ הערות לזח"ג ע' שנג.

(59) ראה גם שיחת ש"פ במדבר הנ"ל

(שבהערה 5; 37) סט"ו ובהערה 94 שם (תו"מ שם ע' 250). וש"נ.

(60) ד, יט.

אחד בכל שבת מהשבתות שבין פסח לעצרת . . ויש נוהגין כך כל שבתות הקיץ", ולא עוד אלא שקבע מסכת אבות עצמה בסידורו, [כמשנ"ת⁶⁵ טעם הדבר, דכיון שיש שינויי גירסאות בכלל, וגם באופן חלוקת המשניות,

— שזהו ענין שנוגע להלכה לפועל⁶⁶, שהרי יש דין⁶⁷ שהמקדש את האשה על מנת שאני יודע לשנות, שלא צריך להיות בקי בכל המשניות, אלא מספיק שיודע ג' משניות, ובמילא נוגע אופן חלוקת המשניות לידע אם נחשב למשנה אחת או ב' משניות כו'.

ולהעיר שבסדר זרעים⁶⁸ מצינו משנה אחת שנדפסה בכל המשניות (לפי כל הגירסאות) בסימון של ב' מספרים: "משנה ד ה'" (שזהו דבר הבולט שמבחינן גם ילד קטן שמתחיל ללמוד משניות), ויש על זה ביאור בפנימיות הענינים מבעל המחבר משנת חסידים⁶⁹. וגם כאן רואים שיש ענינים שע"פ נגלה אין עליהם ביאור, וזקוקים לביאור שע"פ פנימיות התורה⁷⁰ —

לכן הכריע רבינו הזקן וקבע את הגירסא המדוייקת ואופן חלוקת המשניות בשייכות לאמירת פרקי אבות בשבתות אלו] —

פרק ששי, שנקרא "קנין תורה"⁷¹, לפי שבו מדובר אודות העילויים שבלימוד התורה, ועד לסיום הפרק: "כל מה שברא הקב"ה בעולמו לא בראו אלא לכבודו . . ואין כבוד אלא תורה כו'", ולכן לומדים זאת בשבת שלפני חג השבועות, "זמן מתן תורתנו".

יד. בפרק ששי⁷² שנינו: "אמר רבי יוסי בן קסמא, פעם אחת הייתי מהלך בדרך, ופגע בי אדם אחד ונתן לי שלום והחזרתי לו שלום. אמר לי רבי מאיזה מקום אתה, אמרתי לו, מעיר גדולה של חכמים ושל סופרים אני. אמר לי רבי רצונך שתדור עמנו במקומנו ואני אתן לך אלף אלפים דנרי זהב ואבנים טובות ומרגליות, אמרתי לו, אם אתה נותן לי כל כסף וזהב ואב"ט ומרגליות שבעולם, איני דר אלא במקום תורה וכו'".

ומכאן למדים הוראה בנוגע להנהגת רבותינו נשיאינו, ובפרט כ"ק

65) ראה גם תו"מ ח"ח ריש ע' 173.	68) כלאים פ"ד.
וש"נ.	69) פירוש הון עשיר — הובא ב"תוספות
66) ראה גם תו"מ חל"ז ע' 59 הערה 67.	אנשי שם" שם.
וש"נ.	70) ראה גם
67) ראה חלקת מחוקק אה"ע סל"ח	71) ראה מדרש שמואל שם.
סק"מ.	72) משנה ט.

מו"ח אדמו"ר⁷³, לספר סיפור עם כל פרטי הענינים כו'⁷⁴, בהסבירו, שמטרת הסיפור הוא שהשומע יוכל לחזור ולחוות ("איבערלעבן") מאורע זה ולהרגיש כאילו אירע לו או לאחיו כו', ולזה מועיל אופן הסיפור בכל פרטיו כו' — כפי שרואים במשנה זו:

לכאורה אינו מובן: לשם מה הוצרך רבי יוסי בן קיסמא לשנות בלשון המשנה ("שנו חכמים בלשון המשנה"⁷⁵) אריכות הדברים בפרטי המאורע — "פעם אחת הייתי מהלך בדרך, ופגע בי אדם אחד ונתן לי שלום והחזרתי לו שלום, אמר לי .. אמרתי לו וכו'" — בה בשעה שהי' יכול לומר רק את ההוראה, שאין לדור אלא במקום תורה, גם אם בשביל זה צריך לוותר על אלף אלפים דנרי זהב וכו'.

ואף שיש מעלה בהוראה שהיא באופן של "מעשה רב"⁷⁶, וע"ד מארז"ל⁷⁷ "אין למדין הלכה לא מפי למוד כו' עד שיאמרו לו הלכה למעשה כו'" — הרי בשביל זה מספיק לומר רק שהיתה זו הוראה למעשה כו', אבל אין צורך באריכות הדברים בנוגע לכל פרטי המאורע. ומזה מוכח שבשעה שמספרים סיפור יש לספר את כל פרטי הדברים כו', כאמור לעיל, שע"ז נקל יותר לחזור ולחוות את הדברים.

ועוד ועיקר: כיון שזהו סיפור בתורה שענינה הוראה²⁰, הרי מובן, שמטרת הסיפור — שצריכים לחזור ולחוות אותו — היא ההוראה שבו בנוגע לעבודת האדם בפועל. ומזה מובן, שגם כל פרטי הסיפור שנאמרו במשנה נוגעים להוראה בפועל, וכפי שיתבאר לקמן.

טו. וכללות ההוראה מסיפור הנ"ל נוגע במיוחד עתה — בעמדנו בימי ההכנה לקבלת התורה בחג השבועות, "זמן מתן תורתנו":

כללות הענין דמ"ת הוא בדרך אתערותא דלעילא, אבל אעפ"כ, צריכה להיות הכנה לזה ע"י עבודת האדם (שע"ז ניתוסף יותר בהמשכה מלמעלה, כמארז"ל⁷⁸ "אין טיפה יורדת מלמעלה שאין עולין כנגדה טיפיים"), ומה גם שצ"ל לא רק "מתן תורה", אלא גם "קבלת התורה", שתלוי' בעבודת האדם דוקא.

וכפי שרואים במ"ת בפעם הראשונה, שהגיעו לזה ע"י ההכנה

73) ראה סה"ש תש"ד ע' 143. וראה גם תו"מ חנ"ז ע' 366. וש"נ.

74) כ"ק אדמו"ר שליט"א אמר, שיש כאלו שהיו להם טענות על זה, והוסיף בבת-שחוק, שגם כ"ק מו"ח אדמו"ר עצמו התאונן על הנהגתו זו...

75) משנה א.

76) שבת כא, א. וש"נ.

77) ב"ב קל, ב.

78) זח"ג רמז, ב (ברע"מ). וראה תענית

כה, ב. ב"ר פי"ג, יג.

בימים שלפניו, החל מהתשוקה והגעגועים של בני"מ למ"ת שהתבטאה במנין הימים כו'⁷⁹, ולאח"ז ההכנה בשלשת ימי הגבלה, עד לענין הקדמת נעשה לנשמע בחמשה בסיון⁸⁰ (לאחרי "התגלות אהבה העליונה מלמעלה על ישראל" שעל ידה "נתעורר ג"כ האהבה בנש"י עד שבאו למעלה ומדרגה שהקדימו נעשה כו"⁸¹).

וכיון ש"הימים האלה נזכרים ונעשים"⁸², הרי מובן, שבכל שנה ושנה צריכה להיות ההכנה למ"ת בימים שלפניו, ועד לחמשה בסיון, שעניניו מתחילים כבר עתה, ברעוא דרעוין דיום הש"ק זה.

ויתירה מזה: ע"פ המבואר באגה"ק⁸³ בנוגע לר"ה, ש"בכל שנה ושנה יורד ומאיר .. אור חדש עליון יותר שלא הי' מאיר עדיין מימי עולם אור עליון כזה" [ומשמעות הדברים, שהעילוי שניתוסף עתה בכל שנה הוא גם לגבי הזמן שביהמ"ק הי' קיים — איך שיהי' הביאור בזה], ומזה מובן שכן הוא גם בנוגע ל"זמן מתן תורתנו" בכל שנה ושנה — הרי עד כמה שגדלה ההכנה למ"ת בשנה שעברה, צ"ל ההכנה בשנה זו באופן נעלה יותר.

וכאשר יהודי מחליט לעשות כן, ובאופן של יגיעה כו' — מובטח לו ש"יגעת ומצאת"⁸⁴, באופן של מציאה שלא לפי ערך היגיעה כו'⁸⁵.

* * *

טז. ההוראה מפירוש רש"י הנ"ל, שאם בנוגע לבני"מ גופא ישנו ציווי חמור "והזר הקרב גו"⁸², עאכו"כ בנוגע למחיצה וההבדלה בין ישראל לעמים — נכללה בשיחה שהוגהה ע"י כ"ק אדמור"ר שליט"א (הנ"ל ס"א).

ובהמשך לזה דובר בארוכה אודות גזירת מיהו יהודי. ובסיום הענין

אמר:

בכלל⁸⁶ — ובפרט בקשר להמצב באה"ק ת"ו, צריכים כעת להשתדל בכל עוז לבטל את הגזירה האיומה ד"מיהו יהודי", וגם לחזק את כל המבצעים דלקמן; נוסף על העיקר שהמדובר בקיום מצוות

(83) סי"ד.

(84) מגילה ו, ריש ע"ב.

(85) חסר הסיום (המור"ל).

(86) מכאן עד סוף הסעיף — הוגה ע"י

כ"ק אדמור"ר שליט"א, ונדפס בהוספות ללקו"ש ח"ג ע' 211 ואילך. במהדורא זו ניתוספו עוד איזה ציוני מ"מ ע"י המור"ל.

(79) ראה ר"ן סוף פסחים. ועוד.

(80) ראה מכילתא יתרו יט, יו"ד. פרש"י

משפטים כד, ד.

(81) תו"א מג"א צח, ד.

(82) אסתר ט, כח. וראה רמ"ז בס' תיקון

שושנים. הובא ונת' בס' לב דוד (להחיד"א)

פכ"ט.

כלליות של הקב"ה, הרי לכאו"א מהן — כמבואר בתוה"ק תורת חיים (הוראה בחיים) — סגולה מיוחדת בתור שמירה והגנה.

ואין הכוונה אשר בגלל הגזירה ד"מיהו יהודי" או בגלל החסרון במצוות דמבצעים אלו, באו המאורעות כו' ל"ע ול"ע, כי אם שזהו עד"מ כפי שנהוג בצבא ענין עיקרי — שכשהולכים אנשי הצבא לחזית לובשים כובע של מתכת ("העלמעט") בראשם להגן עליהם מחצי ("בולעט"ס") האויבים; הנה באם בא אחד ולקח את הכובע מהאיש צבא (או לא הניח לו ללבוש הכובע), ולאחר זמן, ואפילו זמן רב, ירה האויב "בולעט" וכיוון בראשו של החיל ופצעו או כו' — פשוט שהסיבה לפציעתו או כו' של האיש צבא היא — יריית האויב, אבל באם האיש צבא הי' לו "העלמעט" על ראשו, לא הי' נפצע, לפי שהכובע הי' מגין עליו. ולכן: זה שהוא מונע מהאיש צבא לבישת הכובע מתכת, גם הוא נאשם בפציעתו או כו' של האיש צבא — על שמנע את הגנתו של האיש צבא.

וכן הוא בנדו"ד, שישנן סיבות להמאורעות שאירעו, ובלשון הרמב"ם⁸⁷ ח"ו לומר שזהו מצד "מנהג העולם (או) נקרה נקרית", ובודאי ובודאי שהמחבלים מושחתים ושונאי ישראל וכו', וסופם כפרעה וחילו וכו';

אלא שמכיון שכניסת המחבלים לערי אה"ק היתה ע"י חסרון בשלימות המחיצות דהגבולים ועשו בהן פרצות וכו', ועד"ז ברוחניות, הגזירה ד"מיהו יהודי" הורסת את המחיצות שבין ישראל לעמים,

— ועד שע"פ החוק ד"מיהו יהודי", באם מחבלים אלו היו באים בגלוי דרך לוד (עם תעודה איזו שתהי') ודורשים שירשמו אותם כ"יהודים", הנה ע"פ חוק אומלל ואיום זה היו ממלאים דרישתם זו — באם לא היתה גזירה זו, והיתה המחיצה חזקה (ברוחניות) בין ישראל לעמים — הרי מחיצה זו היתה מחזקת גם את המחיצה בגשמיות. ולכן, גם לגזירה הנ"ל יש חלק גדול בהמאורעות.

וכמובן ממשל הנ"ל, שבזה שקרה להאיש צבא נאשם (נוסף על העיקר זה שירה החצים) גם זה שמנע את הגנתו של האיש צבא ע"י שלקח ממנו את הכובע מתכת.

ועד"ז הוא גם בנוגע להמבצעים של המצוות דלקמן⁸⁸, אשר ודאי שאין שייך לומר ח"ו שהחסרון במבצעים אלו הוא שגרם להמאורעות, אלא שקיומם של מצוות אלו — נוסף על העיקר שצריך לקיימם להיותם

88) להעיר מיחזקאל (כג, כד): "צינה ומגן וקובע".

87) הל' תעניות פ"א ה"ג.

מצותיו של הקב"ה — הם גם שומרים ומגינים ומצילים את בני"מהאויבים שמסביבם. ואסור ח"ו וח"ו להקל ולזלזל במבצעים אלו, כי עי"ז מונעים ח"ו את הגנתם ושמירתם של בני"י שליט"א (ואף שבודאי ישמור הקב"ה את בני"י, ו"לא ינום ולא יישן שומר ישראל"⁸⁹) — הרי הסדר בתכסיסי הגנה ומלחמה הוא — שלובשים "כובע מתכת", וע"פ תוה"ק זהו פקו"ג) וכו'.

המבצעים הם:

מבצע תפילין — שעל תפילין (של ראש) דרשו רז"ל⁹⁰ מש"נ⁹¹ "וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך", והיינו שע"י קיום מצות תפילין נופל מורא ופחד על אומות העולם שיראו מבנ"י.

מבצע תורה — שכל או"א מבנ"י ילמד תורה, ככל האפשרי, ועכ"פ רגעים אחדים בכל יום, ו"תורה כו' מגנא ומצלא"⁹², ומכיון ש"אין שכחה לפני כסא כבודך"⁹³, היינו שבבחי' שלמעלה מהכסא אין שייך שכחה⁹⁴, הרי אפילו זה ששכחן הוא — תורתו שלמד קיימת היא לפני כסא הכבוד. ומה טוב שישתדלו לפעול שכאו"א ידע דברי תורה גם בע"פ שיזכרם תמיד, שאז, דברי תורה אלו חקוקים תמיד בזכרונו, וכמבואר בלקו"ת⁹⁵ ד"ה והדרת.

מבצע מזוזה — שמצות מזוזה שומרת לא רק על הבית (שבו נקבעה המזוזה), וכהר"ת של השם הנכתב על המזוזה: ש"די — שומר דלתות ישראל⁹⁶, אלא גם על האנשים היוצאים מהבית, שהמזוזה שומרת עליהם בצאתם מן הבית ובבואם, וכמבואר בזהר⁹⁷ בנוגע למצות מזוזה שעז"נ⁹⁸ "הוי' ישמר צאתך ובואך (והשמירה היא) מעתה ועד עולם", היינו שהיא פועלת שהאדם יהי' נשמר ע"י הקב"ה בצאתו ובבואו עד עולם.

מבצע צדקה — לעורר על נתינת צדקה, וכן (כמו שדובר כבר כמ"פ) השתדלות שבכל בית יהודי תהי' קופסא של צדקה, שזה מזכיר זכות המצוה⁹⁹ ומעורר לנתינת צדקה — שצדקה היא שמירה, וכמו

89) תהלים קכא, ד.
 90) ברכות ו, א. וש"נ.
 91) תבוא כח, יו"ד.
 92) סוטה כא, א.
 93) ברכות לב, ב. ועוד.
 94) ראה הלי' ת"ת לאדה"ז פ"ב, ה"י.
 95) ס"פ קדושים.
 96) סידור הארז"ל (כוונת מזוזה). משנת חסידים מס' מזוזה פ"ג מ"ט. ובכל בו הלי'
 מזוזה: "שומר דירות ישראל".
 ולהעיר אשר דלת — הוא לשון תורה,
 משא"כ דירה, שלא מצאתי בתנ"ך (אף
 ששניהם תנאי הם במצות מזוזה). וראה ג"כ
 אוה"ת ד"ה מזוזה מימין (חנוכה שכח, א
 ואילך) ביאור תיבת "דלת" בשייכות למזוזה.
 97) ח"ג רסג, ב.
 98) תהלים שם, ח.
 99) ראה יומא רפ"ג: "עד חברון".

שאמרו חז"ל¹⁰⁰: "אמר הקב"ה נפשו של עני היתה מפרכסת לצאת מן הרעב ונתת לו פרנסה והחיית אותו, חייך שאני מחזיר לך נפש תחת נפש, למחר בנך או בתך באין לידי כו', אזכור אני להם את המצוה שעשית עם העני ומציל אני אותם כו'".

מבצע ספרים — להשתדל שבכל בית יהי ספרי קודש (עכ"פ חומש, תהלים סידור תפלה וכו'), שגם זה מוסיף בשמירת הבית ואנשיו. כל ענינים הנ"ל פועלים השמירה לא רק של יהודי זה שמקיים את המצוות הנ"ל, אלא גם לכל ישראל בכל מקום שהם, גם אלו שעדיין לא קיימו את המצוות [אף שבודאי קיום המצוות של האחד אינו פוטר את השני, ומחוייבים להשתדל שגם השני יקיימם] — כי הרי כל ישראל ערבים זב"ז¹⁰¹, ובפרט שכל ישראל אחים הם ואב אחד לכולנה¹⁰², לכן קיום מצוות הנ"ל של כל יחיד פועל שמירה עבור כל בני". ובמיוחד ע"פ פס"ד הרמב"ם⁴⁶ ש"צריך כל אדם שיראה עצמו כל השנה כולה כאילו חציו זכאי וחציו כו' וכן כל העולם¹⁰³ חציו זכאי וחציו כו', עשה מצוה אחת הרי הכריע את עצמו ואת כל העולם כולו לכף זכות וגרם לו ולהם תשועה והצלה כו'".

* * *

יז. בנוגע להערות אאמו"ר — יש לבאר הטעם שבנוגע לעבודת הלויים יש צורך שהכהנים ישימו ויתקנו אותם איש איש על עבודתו, ולא כמו בנוגע לעבודת הכהנים, שמשימים את עצמם:

כיון שהלויים הוא בחי' גבורות, הרי עבודתם בשיר היא באופן של העלאה מלמטה למעלה¹⁰⁴, וכיון שרוצים לצאת ממעמדם ומצבם ולהתעלות למעלה, לא נוגע אצלם כ"כ שלימות המטה באופן מסודר וכו', ולכן יש צורך שהכהנים ישימו אותם — יתקנו אותם.

אבל הכהנים יכולים לעשות זאת בעצמם — להיותם מבחי' החסדים, שענין החסד הוא המשכה למטה¹⁰⁴, באופן שהמטה יהיו כתיקונו. וכמודגש גם בכללות הענין דברכת כהנים: "יברכך ה' וישמרך . . הקב"ה הוא הנותן הוא השומר"¹⁰⁵, היינו, שנוסף על המשכת הברכה, ישנו גם ענין השמירה שהמשכתה למטה תהי' באופן של קיום.

ומדפוס "ספרד שלפני רנב" מובא שדפוס "כולו".

(104) ראה זח"ג לט, א. מח, סע"ב. לקו"ת

דרושי סוכות פ, א. ובכ"מ.

(105) נשא ו, כד ובפרש"י.

(100) תנחומא משפטים טו.

(101) שבועות לט, א. וש"נ.

(102) ראה תניא פרק לב.

(103) צע"ג שלא כתב גם כאן "כולו",

ובפרט שמסיים "כל העולם כולו". —

יח. בנוגע למשנה בפרקי אבות — "אמר רבי יוסי בן קיסמא פעם אחת הייתי מהלך בדרך וכו'":

רבי יוסי בן קיסמא הי' במעמד ומצב שכל ענינו אינו אלא תורה, ובלשון הכתוב¹⁰⁶: "יושב אהלים", אהלו של שם ואהלו של עבר¹⁰⁷, שרומז על תושב"כ ותושבע"פ: שם מורה על תושב"כ, כי כל התורה שמותיו של הקב"ה¹⁰⁸, ועבר מורה על תושבע"פ, כי עבר הוא מלשון עובר, שמורה על ההמשכה למטה כו' (כמבואר בלקו"ת¹⁰⁹ ואוה"ת¹¹⁰).

וזהו שמדייק רבי יוסי בן קיסמא: "פעם אחת הייתי מהלך בדרך וכו'", כיון שבדרך כלל הי' יושב בישיבה, ואילו ההליכה בדרך היתה רק באופן של "פעם אחת".

ומדייק "הייתי מהלך בדרך" — אף שהי' יכול לומר "הייתי בדרך", וממילא מובן שהי' הולך כו' — לבאר טעם הליכתו בדרך פעם אחת, אף שבדרך כלל הי' יושב בישיבה, שזהו כדי לבוא לדרגת "מהלך", שבשביל זה לא די בלימוד התורה בלבד, אלא מפעם לפעם צ"ל גם ענין ההליכה בדרך כו' (וע"ד המבואר בהמשך תרס"ו¹¹¹ המשל מבן המלך שאביו המלך שלחו בדרך כדי לגלות מעלותיו וכשרונותיו כו').

יט. וממשיך, "ופגע בי אדם אחד ונתן לי שלום והחזרתי לו שלום": לכאורה אינו מובן: מדוע לא הקדים רבי יוסי בן קיסמא ליתן שלום לאותו אדם¹¹², אלא רק לאחר שאותו אדם נתן לו שלום אזי החזיר לו שלום?!

והביאור בזה:

כיון שרבי יוסי בן קיסמא עסק בלהט ("זיך געקאכט") בלימוד התורה, הרי מובן שגם בלכתו בדרך לא הפסיק ח"ו מלימוד התורה, וכפי ששנינו¹¹³ "המהלך בדרך ושונה ומפסיק ממשנתו כו'".

ועפ"ז מובן מדוע לא הקדים ליתן שלום לאותו אדם — כיון שהי' עסוק בלימוד התורה; ורק לאחר ש"פגע בי אדם אחד ונתן לי שלום", אזי "החזרתי לו שלום", שהרי "אם נתן לו ולא החזיר נקרא גזלן", משום

(110) תולדות עה"פ (כרך א — קמה, ריש

ע"ב. כרך ד — תתכא, רע"א).

(111) ראה שם ס"ע שפ [ע' תקא] ואילך.

וראה גם תו"מ חע"א ס"ע 29. וש"נ.

(112) ראה אבות פ"ד מט"ו.

(113) אבות פ"ג מ"ז.

(106) תולדות כה, כז.

(107) ב"ר פס"ג, יו"ד. הובא בפרש"י

עה"פ.

(108) רמב"ן בהקדמתו עה"ת. יונת אלם

פכ"ט. ועד"ז זח"ב פז, א.

(109) ואתחנן ה, סע"א.

"גזלת העני"¹¹⁴ (שאינן לו כלום לגזול ממנו, אלא שלא להשיב על שלומו)¹¹⁵.

כ. ועפ"ז מובן גם המשך הסיפור, "אמר לי רבי מאיזה מקום אתה וכו":

לכאורה אינו מובן: מדוע שאל אותו אדם "מאיזה מקום אתה" — עוד לפני ששאל אותו בכלל מי הוא?

והביאור בזה — שבראותו שהוא עסוק בלימודו עד שאינו מפסיק ליתן שלום (אלא רק לאחר שנתן לו שלום, אזי הוצרך להחזיר לו שלום), הבין שהוא תלמיד חכם, ולכן לא הוצרך לשאול מי הוא;

ורק שאל: "רבי מאיזה מקום אתה" — כדי לידע אם יש אפשרות להציע לו שיבוא למקומו, כי, אם הוא החכם היחיד בעירו, הרי מלכתחילה אין קס"ד להציע לו לעזוב את עירו ולבוא לעיר אחרת, ד"מאי חזית דדמא דידך כו"¹¹⁶, כלומר, במה גדלה חשיבותם של אנשי העיר של אותו אדם יותר מאנשי העיר שבה דר רבי יוסי בן קיסמא עכשיו, שיעזוב אותם וילך להתעסק עם אנשי עיר אחרת!

ורק כשאמר רבי יוסי בן קיסמא "מעיר גדולה של חכמים ושל סופרים אני", כך, שיש בעירו כו"כ חכמים שיכולים לעסוק עם אנשי העיר — הציע לו אותו אדם "רצונך שתדור עמנו במקומנו".

והסיבה שאותו אדם חשב שיתכן שרבי יוסי בן קיסמא ירצה בכך — לכל לראש, לפי שפגע בו מהלך בדרך, היינו, שיצא מעירו, וכנראה מחפש דבר שאין לו בעירו; ומזה שהחזיר לו שלום, מוכח שהוא אדם שחשוב אצלו גם היחס שבין אדם לחבירו, ולכן יתכן שסיכים לדור "עמנו במקומנו", כדי להשפיע ולפעול על אנשי העיר כו'.

והוסיף לומר לו שלא יצטרך לדאוג לפרנסה כו', כיון ש"אני אתן לך אלף אלפים דנרי זהב ואבנים טובות ומרגליות".

כא. ועל זה אמר לו רבי יוסי בן קיסמא, "אם אתה נותן לי כל כסף וזהב ואב"ט ומרגליות שבעולם, איני דר אלא במקום תורה":

לכאורה אינו מובן מה שאומר "אם אתה נותן לי כל כסף וזהב ואב"ט ומרגליות שבעולם" — בה בשעה שזה עתה שנינו¹¹⁷ ש"תלמידיו של בלעם הרשע... נפש רחבה", כפי שלמדים מדברי בלעם "אם יתן לי

114) ישע"י ג, יד.

116) לשון השי"ס — פסחים כה, ב. וש"נ.

117) אבות פ"ה מי"ט.

115) ברכות ו, סע"ב (ובפרש"י).

בלק מלוא ביתו כסף וזהב וגו' 118, ועאכו"כ "כל כסף וזהב ואב"ט ומרגליות שבעולם", שזהו הרבה יותר מאשר "מלוא ביתו"!

ויובן בהקדים — שכאשר רבי יוסי בן קיסמא מדבר אודות "כסף וזהב", כוונתו לכסף וזהב כפי שהם בעולמו, היינו, כסף וזהב שמשמשים בהם לעניני קדושה, ע"ד מארז"ל 119 שלא נברא זהב אלא בשביל ביהמ"ק. אלא שבעבודה דקדושה גופא יש ב' קוין: הקו דלימוד התורה, ששייך למארי תורה, יושבי אוהל, עובדי ה' בנשמתם 120, והקו של עבודה בבירור הענינים גשמיים שבעולם, כסף וזהב, ששייך למארי עובדין טבין, עובדי ה' בגופם 120.

ועל זה אומר רבי יוסי בן קיסמא, שלמרות המעלה שיש בכסף וזהב הנ"ל, ועד לתכלית השלימות שבזה, שזהו הדיוק "כל כסף וזהב ואב"ט ומרגליות שבעולם" — "איני דר אלא במקום תורה", כיון שקו העבודה שלו הוא בלימוד התורה, "תורתו אומנתו" 121.

כב. ומביא ראי' לדבר, "וכן כתוב בספר תהלים על ידי דוד מלך ישראל, טוב 122 לי תורת פיך מאלפי זהב וכסף":

כאן נאמר רק "מאלפי זהב וכסף", ולא "מכל כסף וזהב ואב"ט ומרגליות שבעולם", כי, דוד המלך הוא "נעים זמירות ישראל" 123, שמדבר בשם כל ישראל, ולכן אינו יכול לומר — בשם כל ישראל — טוב לי תורת פיך מכל כסף וזהב שבעולם, כיון שבישראל יש לא רק מארי תורה, אלא גם מארי עובדין טבין, שגם הם קובעים עתים ללימוד התורה, אבל עיקר עבודתם היא בכסף וזהב כו', ולכן אומר רק "טוב לי גו' מאלפי זהב וכסף".

ומטעם זה לא מסתפק רבי יוסי בן קיסמא (שאומר "אם אתה נותן לי כל כסף וזהב ואב"ט ומרגליות שבעולם איני דר אלא במקום תורה") בראי' מדברי דוד המלך "טוב לי תורת פיך (רק) מאלפי זהב וכסף" (אבל עדיין לא מכל כסף וזהב שבעולם), ומוסיף, "ואומר 124 לי הכסף ולי הזהב נאום ה' צבאות":

בפסוק זה מדובר אודות כל כסף וזהב שבעולם, ועל זה אומר "לי הכסף ולי הזהב".

118) בלק כב, יח ובפרש"י.

119) ב"ר פט"ז, ב. שמור"ר רפ"ה.

120) ראה המשך תרס"ו ע' קנז [רן]

ואילך. סה"מ תש"ח ע' 210 ואילך. ועוד.

121) שבת יא, א.

122) תהלים קיט, עב.

123) שמוא"ב כג, א. וראה שהש"ר

פ"ד, ד (בתחלתה).

124) חגי ב, ח.

אך לכאורה אינו מובן: מהו החידוש בזה ש"לי הכסף ולי הזהב" — הרי כל העולם הוא שלו?!

ויובן מהמשך וסיום הכתוב — "נאום הוי' צבאות":

החילוק בין ב' השמות הוי' וצבאות הוא — ששם צבאות, "אות הוא בצבא דילי" 125 (עולמות בי"ע), שמורה על הקב"ה כפי שנמצא במצב של מלחמה כו', קאי על דרגת האלקות ששייכת לעולם; ואילו שם הוי', ה' הוה ויהי' כאחד 126 (למעלה מהזמן), וגם ע"פ נגלה הרי זה שם המפורש, שם העצם וכו' 127 — קאי על דרגת האלקות שלמעלה מהעולם. ו"נאום", שהו"ע האמירה, קאי על תורה, שהרי על לימוד התורה נאמר 128 "תען לשוני אמרתך", "שהתורה היא אמרתך, אלא שלשוני תען אחר האומר. . כעונה אחר האומר" 129.

ומזה מובן שהתורה היא העיקר, ולמעלה מכל כסף וזהב שבעולם, ולכן, "אם אתה נותן לי כל כסף וזהב ואב"ט ומרגליות שבעולם, איני דר אלא במקום תורה".

כג. המשך הביאור בפרקי אבות דש"פ בהו"ב בענין מחלוקת לשם שמים — נכלל בשיחת ש"פ בהו"ב ס" ואילך.

כד. המשך הביאור בנוגע לפרשת ערכין שנאמרה לאחרי הפסוק 130 "אלה החוקים גוי' אשר נתן ה' בינו ובין בני ישראל גוי' 131, כיון שהענין דערכין שייך גם אצל נכרים — נכלל בשיחת ש"פ בהו"ב ס" 132.

ומענין זה יש ללמוד הוראה בנוגע להמדובר אודות גיור כהלכה: ישנם הטוענים, שהדיבור אודות גיור כהלכה דוקא, יכול לעורר שנאה מצד הגויים כו'.

אבל האמת היא שאין בזה משום פגיעה בכבודו של הגוי כו', וכפי

(130) בחוקותי כו, מו.

(131) כ"ק אדמו"ר שליט"א אמר, ששאלו והתפלפלו באריכות (ב' דפים!) אם כוונת הדברים היתה באופן כך או באופן אחר, אבל כמדובר כמ"פ שרש"י כתב פירושו לבן חמש למקרא, ובודאי שבן חמש למקרא לא יוכל להבין כל הפלפולים הנ"ל, (והוסיף בבת-שחוק) במכ"ש מזה שגם אני — שגדול יותר מבן חמש למקרא, עכ"פ בשנים — הוצרכתי להתייגע כדי להבין כוונתם. (132) לעיל ע' ... ואילך.

(125) ראה חגיגה טז, רע"א (כגירסת הע"י). חדא"ג מהרש"א שם. וראה גם תו"מ — סה"מ באתי לגני ח"ב ס"ע תו. וש"נ.

(126) זח"ג רנו, סע"ב. פרדס ש"א פ"ט. תניא שעהייה"א פ"ז (פב, א). שו"ע אדה"ז או"ח רס"ה.

(127) סוטה לח, א. סנהדרין ס, א. רמב"ם הלי' יסוה"ת פ"ו ה"ב. הלי' ע"ז פ"ב ה"ז ובכס"מ שם. מו"נ ח"א פס"א ואילך. פרדס שי"ט בתחלתו. עיקרים מ"ב פכ"ח.

(128) תהלים קיט, קעב.

(129) תו"א יתרו טז, ב.

שרואים בפרשת ערכין, שזהו ענין ששייך גם אצל גוי, וגם בנוגע אליו נאמר¹³³ "והעריך אותו הכהן", שבשביל זה צריך להניח את עבודתו בביהמ"ק ולצאת להתעסק עמו כו'; וגם על דין זה נאמר¹³⁴ "אלה המצוות אשר צוה ה' גו' בהר סיני", כיון שכללות ענין המצוות שייך גם לגויים, שנצטוו בשבע מצוות בני נח, וצריכים לקיימם "מפני שצוה בהן הקב"ה בתורה כו"¹³⁵.

אלא שאעפ"כ ישנו הענין ש"בנו בחרת מכל עם ולשון"¹³⁶, שקאי על "הגוף החומרי שנדמה בחומריותו לגופי אומות העולם"¹³⁷; והקב"ה אומר לבנ¹³⁸: "והייתם לי סגולה מכל העמים", ולא תאמרו אתם לבדכם שלי ואין לי אחרים עמכם, "כי לי כל הארץ", ש"לא תהו בראה (אלא) לשבת יצרה"¹³⁹, ע"י שבעים אומות העולם, שענינם (כמובן ממ"ש הרמב"ם בהקדמתו לפירוש המשניות¹⁴⁰) לסייע לבנ"י להיות "ממלכת כהנים"¹⁴¹.

וכיון שכך, הרי מובן שכל עניני "פאָליטיק" של העולם אינם נוגעים לבנ"י, ומתוך מנוחה יכולים וצריכים להתעסק בעניניהם, עניני תורה וקדושה,

כולל ובמיוחד — בנוגע לעניני המבצעים תורה וכו' עד לענין הצדקה ש"מקרכת את הגאולה"¹⁴², היינו, שער כמה שהגאולה היא קרובה, מקרכת אותה הצדקה עוד יותר,

— כמדובר כמ"פ שבכל בית יהודי צריכה להיות קופת צדקה, ובכך אומר יהודי להקב"ה: ראה את קופת הצדקה שמזכירה שצריך לזרו את הגאולה... —

ע"י משיח צדקנו, שילחם מלחמות ה' וינצח, ויבנה מקדש במקומו ויקבץ נדחי ישראל¹⁴³, בקרוב ממש.

[לאחרי תפלת מנחה התחיל כ"ק אדמו"ר שליט"א לנגן הניגון "ניעט ניעט ניקאוואָ".]

<p>(139) ישעי' מה, יח.
 (140) ד"ה ואח"כ ראה להסתפק.
 (141) יתרו שם, ו.
 (142) ב"ב יו"ד, א. וראה תניא פל"ז.
 (143) רמב"ם הלי' מלכים ספי"א.</p> | <p>(133) שם כז, ח.
 (134) שם, לד.
 (135) רמב"ם הלי' מלכים ספ"ח.
 (136) נוסח ברכות ק"ש.
 (137) תניא פמ"ט.
 (138) יתרו יט, ה ובפרש"י.</p> |
|---|---|

הוספה

בי"ה, כ' אייר תשי"ז

ברוקלין

שלום וברכה!

... וכבר כתבתי לכמה מאנ"ש, שאף שאין אתנו יודע עד מה, מ"מ קרוב הדבר לומר שבאם היו מתרגלים לכתוב ע"ד מאורעות טובים ובשורות טובות מתמעטים היו הענינים הבלתי רצויים, כיון שאפשר שאין הם באים אלא בכדי שתהי' הזדמנות להתקרב יותר זה אל זה ולהתקרבות אחד מרעהו בעניני תורה ומצותי, ויהי רצון שעכ"פ מכאן ולהבא יבשרו כל אנ"ש זה לזה בשורות טובות בטוב הנראה והנגלה,

ובפרט שנמצאים אנו בימים שבין חג הפסח זמן חירותנו וחג השבועות זמן מתן תורתנו חרות על הלוחות א"ת חרות אלא חירות, הנה יה"ר שיתוסף בכא"ו"א בתכ"י חירות מכל ענינים המבלבלים לעבודת השם שבזה גם עניני בריאות הגוף, וכמבואר גם בדדו"ל שכל ישראל היו בריאים ושלמים לקבלת התורה גם בגופם ובגשמיות, ומובן עוד יותר ע"פ המבואר בתניא פרק מט', ובנו בחרת מכל עם ולשון, שהבחירה בגלוי בעת מתן תורה, הוא בהגוף החומרי וכו', עיין שם.

בברכה.

וכבר כתבתי לכמה מאנ"ש: ראה עד"ז באג"ק חי"א אגרת ג'תרפד. חי"ב אגרת ג'תתקפד. חי"ד אגרת ד'תתד. חכ"א אגרת ז'תתקפט, ובהנסמן בהערות שם. ובכ"מ. שאין אתנו יודע עד מה: ע"פ תהלים עד, ט.

ובפרט שנמצאים אנו בימים שבין כו': בנוסח דומה (שנשלח לכו"כ) — ראה גם אג"ק חט"ו אגרת ה'תמוז. ה'תנב. ה'תסד.

חרות על הלוחות: תשא לב, טז.

א"ת חרות אלא חירות: אבות פ"ו מ"ב.

וכמבואר גם בדדו"ל .. בריאים ושלמים לקבלת התורה כו': ראה במדב"ר פ"ז, א. וש"נ.

בתניא פרק מט': סט, סע"ב ואילך.

ובנו בחרת מכל עם ולשון: נוסח ברכת אהבת עולם דתפלת שחרית. וראה שו"ע אדה"ז או"ח ס"ס ס"ד ("שכשיאמר ובנו בחרת יזכור מתן תורה"). וש"נ.

מוקדש
לחיזוק ההתקשרות לנשיאנו
כ"ק אדמו"ר זי"ע

ולזכות

החתן הרה"ת ר' מנחם מענדל והכלה מרת חנה שיחיו

ראסקין

לרגל נישואיהם בשעה טובה ומוצלחת

חיי אייר, לייג בעומר, ה'תשפ"א

נדפס על ידי ולזכות זקניהם

הרה"ת ר' יעקב יהודה ליב וזוגתו מרת חוה שיחיו אַלטיין